Valtiovarainvaliokunnan kunta- ja terveysjaon HE 95/2021 kuulemisessa 3.6.2021 pyydetty lisäselvitys perusterveydenhuollon saatavuuden parantamisesta

Perusterveydenhuollon saatavuuden parantaminen

Hoitotakuu – hoito- ja palveluvelka – kehittämishankkeet

Perusterveydenhuollon seitsemän päivän hoitotakuu

Hallitusohjelman mukaisella seitsemän vuorokauden hoitotakuulla tarkoitetaan terveydenhuoltolain mukaisten kiireettömän hoidon määräaikojen tiukentamista perusterveydenhuollossa seitsemään päivään nykyisestä kolmen kuukauden määräajasta. Suun terveydenhuollossa tiukennettaisiin hoitoon pääsyn määräaikaa kolmeen kuukauteen nykyisestä kuudesta kuukaudesta. Terveydenhuoltolain 51 §:n säädösmuutosten, minkä osalta hallituksen esitys on valmisteilla STM:ssä, on ajateltu astuvan voimaan alkuvuonna 2023. Tätä ennen on tarpeellista kehittää kuntien ja kuntayhtymien vastuulla olevaa perusterveydenhuollon toimintaa siten, että hoitoonpääsy uusien toimintamallien avulla pysyvästi paranee. Uusi lakisääteinen (tiukentuva) tehtävä edellyttää pysyvää rahoitusta peruspalveluiden valtionosuuksien kautta. Tätä tehtävää varten on hyvinvointialueiden peruspalveluiden valtionosuusmomentille lisätty pysyvä 45 milj. euron valtion rahoitus vuodesta 2023 alkaen.

Kehittämishankkeet

Kehittämishankkeilla edistetään hoitoonpääsyn parantumista siten, että pysyvä rahoitustarve hoitotakuun tiukentuessa on mahdollisimman pieni.

Valtio tukee alueiden hoitoonpääsyn parantamiseen ja hoitovelan purkamiseen tähtääviä kehittämishankkeita valtionavustuksilla. Määräaikaisen kehittämisrahoituksen turvin alueiden on mahdollista irrottaa tai palkata henkilöstöä määräaikaisesti kehittämistoimenpiteitä ja uusien toimintamallien kokeilua ja juurruttamista varten sekä tehdä esim. laiteinvestointeja. Myös mikäli lyhytaikaiset hoitojonon purkutoimet kytkeytyvät välittömästi kehittämis- ja kokeilutoimiin tai uusien toimintamallien käyttöönottoon, myös näitä toimia on mahdollista rahoittaa valtionavustuksella. Muutoin kehittämishankkeiden valtionavustuksia ei voi käyttää tavanomaisiin kuntien lakisääteisten tehtävien toteuttamiseen, joiden rahoituspohja on kuntien peruspalveluiden valtionosuuksissa.

Valtionavustushankkeiden kansallinen vahva ohjaus varmistaa sen, että hankkeet toteuttavat konkreettisesti ja mitattavasti hoitoonpääsyn paranemista. Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -ohjelman strategisesta johtamisesta ja hankkeiden valvonnasta vastaa STM ja operatiivisesta

toimeenpanosta THL. Näin on suunniteltu myös Suomen kestävän kehityksen ohjelman pilarin 4 osalta. Suomen kestävän kasvun ohjelman Pilari 4 valtionavustuksista säädetään STM:n valtionavustusasetuksella. Asetus on suunniteltu annettavaksi loppuvuonna 2021, minkä jälkeen toteutettaisiin hankkeiden valtionavustushaku. Asetuksella säädettäisiin tarkoista kriteereistä, jotka hakijan on täytettävä valtionavustusta saadakseen (mm. lähtötason kuvaus, hoitoonpääsyn numeeriset tavoitteet, tavoitteiden toteutumisen seuranta). Näillä pystytään ohjaamaan alueiden kehittämistyötä ja varmistamaan vaikuttava ja kustannusvaikuttava eteneminen sekä rahoituksen kohdentuminen kehittämistyöhön.

1. **Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskusohjelmassa** on vuonna 2020 myönnetty yhteensä 70 miljoonaa euroa valtionavustuksina tulevien hyvinvointialueiden mukaisten alueiden hankkeille, joissa erityisesti parannetaan hoitoonpääsyä ja nuorten psykososiaalisten menetelmien saatavuutta sekä lisäksi edistetään muita ohjelman mukaisia tavoitteita. Varsinaiseen hoitopääsyn parantamiseen on siis rahoituksesta suunnattu vain osa, joka vaihtelee alueittain. Ohjelman täydennyshaku on tarkoitus avata kesällä 2021 (95 milj. euroa). Hankerahoitusta alueet voivat käyttää vuosina 2021-2023. Momentti 33.60.39.

2. **Suomen kestävän kehityksen ohjelmalla (Pilari 4)** on tarkoitus rahoittaa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen saatavuuden vahvistamista ja kustannusvaikuttavuuden lisäämistä yhteensä 400 milj. eurolla, josta yhteensä 230 milj. euroa palveluiden saatavuuden ja hoito-, palvelu- ja kuntoutusvelan purkamiseen, 30 milj. euroa vahvistamaan ennaltaehkäisyä ja ongelmien varhaista tunnistamista, 40 milj. tietopohjan ja vaikuttavuusperusteisen ohjauksen kehittämiseen ja 100 milj. euroa hoitotakuuta edistävien palvelumuotoiltujen digitaalisten innovaatioiden toteuttamiseen. Suunnitelmana on toteuttaa loppuvuonna 2021 valtionavustushaku HE 241 mukaisten tulevien hyvinvointialueiden mukaisten alueiden hankkeille. Hankerahoitusta alueet voivat käyttää vuosina 2021-2025. Momentti 33.60.61.

Yhteenveto rahoituksesta vuosina 2021-2025.

	2021	2022	2023	2024	2025	
Mom. 28.89.31, Hyvinvointialueiden peruspalveluiden valtionosuusmomentti (arviomääräraha)						
Hoitotakuun tiukentaminen			45	45	45	Pysyvä rahoitus

Momentti 33.60.39*, Palvelurakenteen kehittäminen (siirtomääraha 3v.)						
Tulevaisuuden sote-keskusohjelma	70	95				Valtionavustus
Momentti 33.60.61*, EU:n rahoitus kestävän kasvun ohjelmaan (siirtomääräraha 3 v.)						
RRF-elpymisraha (yhteensä 400 milj. euroa)	45	125	110	90	30	Valtionavustus

* Tulevaisuuden sote-keskus -ohjelmalla ja RRF-elpymisrahalla on myös muita tavoitteita kuin hoitoon pääsyn parantaminen.

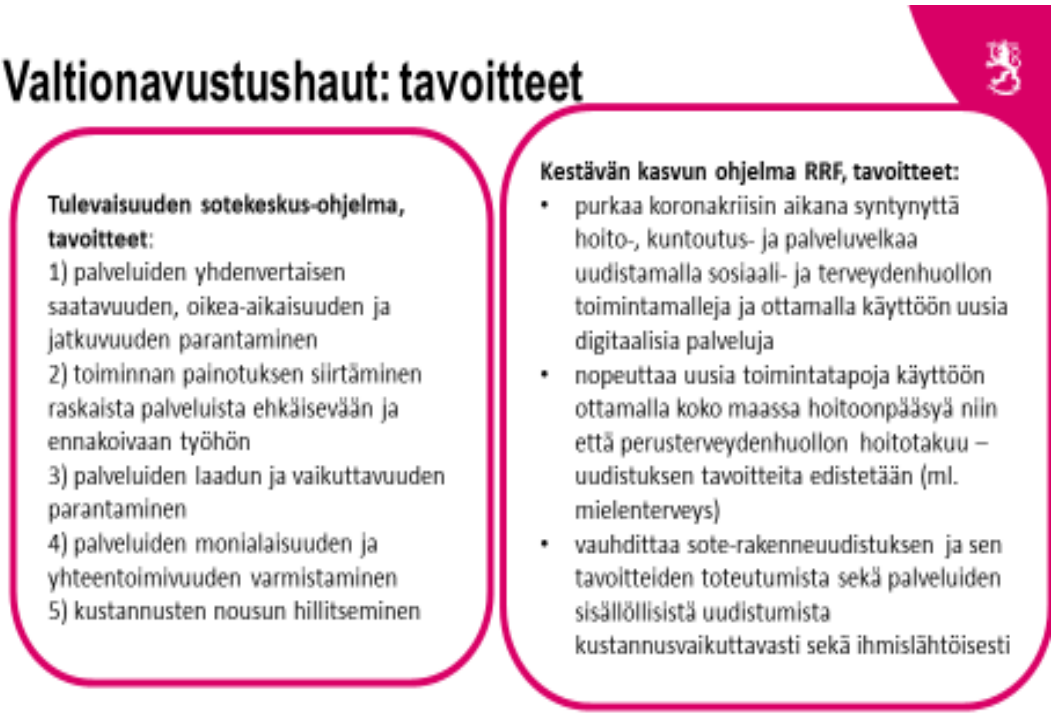

3. Hallitus on vuoden 2021 budjettiriihessä sitoutunut siihen, että hoito- ja palveluvelkaa puretaan 450 milj. euron kokonaisuudella vuosina 2021-2023. Rahoituksessa pyritään hyödyntämään soveltuvin osin EU:n elpymis- ja palautumistukivälineen varoja.

Neuvotteleva virka Susanna Grimm-Vikman